

אבל לאכילה, לא מרצה⁽²¹⁸⁾, והזריקה לא הועילה להתירו באכילה⁽²¹⁹⁾. מדוייקת, שדוקא אין מועלין, אבל עדיין אסור באכילה.

הדרן עלך קדשי קדשים

הקרבנות הלכה ג] מבאר ומדייק שינויי לשון בין הפירוש המיוחס לרש"י לרבינו גרשום. שהמיוחס לרש"י כתב: אבל לענין להתירו לאכילה לא אמר שתהא זריקה מועלת. והיינו דקאמר, איסורא איכא, דאסורה באכילה משום יוצא.

ורבינו גרשום כתב: אבל להתירו לאכילה לא אמר שתהא זריקה מועלת. והיינו דקאמר הא איסורא איכא.

וכתב האבן האזל, שהמיוחס לרש"י סובר לדעת רבי עקיבא, שלזריקה יש "שם" זריקה לגבי אכילה הילכך פועלת לגבי מעילה ולגבי פגול נותר וטמא, אלא דנשאר עליו איסור "יוצא".

ואילו רבינו גרשום סובר, שעל זריקת יוצא אין "שם" זריקה כלל לגבי היתר אכילה, וכאילו לא נזרק, הלכך, אסור הבשר באכילה, ככל הקדשים האסורים לפני זריקה [כמבואר בהערה 214].

והאבן האזל והגרי"ז מוכיחים מדברי הרמב"ם שסובר שלזריקה אין שם זריקה כלל לגבי יוצא. שהרי כתב הרמב"ם [פרק א מהלכות פסולי המוקדשים הלכה לב] שאפילו בקדשים קלים שיצאו לפני הזריקה, אין הזריקה מועילה להתירו באכילה. מוכח, שאין הטעם משום פסול "יוצא", שהרי קדשים קלים לא נפסלו ביוצא, ומוכרח לומר, שהזריקה איננה זריקה כלל, ונשאר עליו איסור של קדשים קלים לפני זריקה. וכן מבארים המרכבת המשנה [פרק יט מהלכות פסולי המוקדשין] והלקוטי הלכות [מנחות פרק כל התדיר] שהרמב"ם סובר, שכיון

והתוס' מקשים על פירוש זה. חדא, למה נקטה הגמרא דין "שריפה" בשביל דוגמא של דין שלדעת רבי עקיבא הועילה הזריקה, הרי דוגמאות למכביר יש במשנה הקודמת ובמשנתנו, לגבי הוצאה והכנסה לדין מעילה, ולגבי פיגול נותר וטמא?

ועוד, הרי שינוי משנה מפורשת [פסחים פב א] הפסח שיצא או שנטמא ישרף מיד. ולא מסתבר שרבי עקיבא חולק עליה? על כן, מפרשים התוס', כמבואר, כי מה שאמרה הגמרא "לשריפה", מוסב על מה שרבי עקיבא מודה שלא מועילה הזריקה, ויישרף מיד. אף שהוא דחוק בלשון הגמרא.

וכדי לתרץ שיטת המיוחס לרש"י ורבינו גרשום, כתב המקדש דוד, על פי המבואר בתוספתא [מעילה פרק א הלכה ב, זבחים פרק ד הלכה ב, מנחות פרק ד הלכה ח] שטעמו של רבי עקיבא הוא, מפני שסובר ש"הציץ מרצה על היוצא". כשם שמרצה על הטומאה, כידוע בכמה מקומות בש"ס. הלכך, לא קשה מהמשנה בפסחים, כי שם מדובר שיצא אחר הזריקה, ולא ריצה עליו הציץ.

אבל בחסדי דוד על התוספתא, מוכיח שהגמרא שלנו אינה סוברת כן. ואחת מהוכחותיו היא, מדברי רבי יוחנן לעיל [ו ב] לחלק בין יצא כולו ליצא מקצתו, ואילו היה טעמו של רבי עקיבא משום ריצה הציץ, אין חילוק בין יצא כולו למקצתו.

218. גירסת השיטה מקובצת.

219. האבן האזל [פרק ז' מהלכות מעשה

פרק חטאת העוף

מצותן, כמו שיבואר.

מלבד איסור מעילה שיש על הקדשים משעה שהוקדשו "קדושת פה", נוספת עליהם "קדושת הגוף", משעה שנעשתה בהם עבודת הקרבן, על ידי שחיטה בבהמה, או מליקה בעוף, או קרימת פנים בתנור, או בקדושת כלי. ומשנתקדשו קדושת הגוף, אזי הוכשרו להפסל בנגיעת טבול יום, ובמחוסר כפורים, ובלינה.

ואחרי זריקה, הזאה ומיצוי הדם, או הקטרת הבזיכין והקומץ, יתכן שיתווסף בהם חיוב מצד פגול, או נותר או טמא (220).

חטאת העוף, מועלין בה (221) משהוקדשה,

בפרק הקודם מבואר דין קדשים שנפסלו, או מתו, או שנעשה שינוי במקומם, ולמדנו שיש בהם מעילה. ומכאן ואילך מבארת המשנה בכל קדשים העשויים בהכשר, אימתי מועלין בהם.

כל השנויין בפרק זה הם קדשי קדשים, שמועלין בהם משעה שהוקדשו קדושת הפה, עד שעת היתר אכילה, שאז הם יוצאים מכלל "קדשי ה'".

במה דברים אמורים, בקדשים שיש להם היתר אכילה. אבל קדשים שאין להם היתר אכילה, כגון עולת בהמה, עולת העוף, פרים הנשרפים ודומיהם, מועלים בהם עד גמר

כמבואר במסכת זבחים פרק כל התדיר. ואחרי עולת העוף ופרים הנשרפין שונה עולת בהמה החמורה מחטאת בהמה, כי עולת העוף מועלין בבשרה אף לאחר זריקה. [הוספה על דברי התוס': ואחר כך שונה שתי הלחם ומנחות, לפי הסדר ששינינו בפרק כל התדיר]. כן מבאר הרש"ש את התוס'. ועיין בתוס' יום טוב ובצאן קדשים ובחק נתן.

221. כתב בפירוש קדמון, כגון שנהנה מנוצתה. ועוד כתב, כגון שהטיל בה מום. וכן כתב במלאכת שלמה וכוונתם שחיסר אבר, כי עוף לא נפסל במום וכן כתב בפירוש א. ועיין בהערות על השיטה מקובצת שהניחה בצע"ג, מה שייך הטלת מום לדין מעילה? ואילו בפירוש המיוחס לרש"י כתב, כגון שמכרה, שהוציאה לחולין.

והקשו הקרן אורה והמרחשת [חלק א בהשמטות], שזה אינו נכון, דרך בקדשי בדק

שהבשר לא היה בעזרה בשעת הזריקה, לא הותר באכילה, משום שהזריקה לא חלה עליו, ולא משום שנפסל ביוצא.

ולשיטה זו צריך לבאר שהטעם שהזריקה מועילה לגבי מעילה, על אף שאין עליה "שם" זריקה לגבי אכילה, הוא, כמבואר [הערה 111] בשם הגר"ח, שלגבי דין מעילה לא צריך זריקה המתרת, אלא גמר העבודות ויציאה מכלל "קדשי ה'".

אבל הקשו הגר"ז והחזון איש [מבואר לעיל הערה 168], אם כן, למה הוי זריקה לגבי פגול נותר וטמא? הלא אין עליה שם זריקה?

220. כתבו התוס' סדר המשנה הוא מן החמור אל הקל. והחמור, לגבי דין מעילה, הוא עולת העוף ופרים הנשרפים, השנויין במשנה הבאה, וחומרם היא שמועלין בעורם. אלא שהקדים חטאת העוף לפני עולת העוף, מפני שחטאת העוף קודמת בסדר ההקרבה לעולת העוף,

כשאמר "הרי זה חטאת".

נמלקה [המליקה בעוף היא במקום שחיטה בבהמה], **הוכשרה**, הוכנה (222) **ליפסל** **בנגיעת טבול יום**, והוא טמא שטבל אלא שלא העריב שמשו, **ובנגיעת מחוסר כפורים**, והוא טמא, שגמר טהרתו היא בהבאת קרבנות טהרה, כגון: הזב והזבה והמצורע

ויולדת, שעדיין לא הביאו קרבנותיהם, ואם נגעו בחטאת העוף אחר המליקה, נפסלה. (223)

וכן נפסלת **בלינה**, אם לן הדם עד ששקעה החמה, נפסלה. וכן אם — לאחר הזאת הדם ביום הקרבתה (224) — לן בשרה יום ולילה מעת המליקה, נפסלה (225).

הבית שנינו [יט ב] אין מועל אחר מועל, כלומר, שעל ידי מעילה יוצאין לחולין, ולא שמענו בקדושת הגוף יציאה לחולין על ידי מכירה, שממילא אין בו מעילה והמועל אינו חייב אשם מעילות. ועיין בשער המלך [פרק ו מהלכות מעילה הלכה ב].

והוא דין מבואר ברמב"ם [פרק ד מהלכות מעילה הלכה ח]: המוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום... ואין כאן מעילה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. ועיין בהערות שיטה מקובצת שם, המביא בשם המאירי אסמכתא לדברי המיוחס לרש"י.

222. תוס' יום טוב בשם הרמב"ם בפירוש המשנה. ורש"י כתב [זבחים לה ב]: הוכשרו ליפסל, נתקנו לקבוע פסולין הללו. ובמסכת שבועות [יא א] כתב: הוכשרו, נגמרה קדושתה.

223. טבול יום ומחוסר כפורים אינם פוסלים אלא קודש, ויבואר בגמרא. ועיין בשפת אמת.

224. התוס' מתקשים במה שאמרה המשנה שלינת בשר הוא יום ולילה משעת המליקה, הלא ההזאה נעשית בו ביום, דאם לא כן נפסלה בלינת הדם. ואם כן מה נפקא מינה בכך שהמליקה מכשירה בפסול לינה? ומתרצים "לפי שמיד שנמלקה מתחילה לינה של יום ולילה, ומשעת מליקה מונין".

והקשה הקרן אורה: סוף סוף, מה הנפקא מינה אם מונין משעת הזאת או משעת מליקה, הלא שתיהן נעשו ביום אחד, ומותר לאכלו עד גמר היום והלילה שלאחריו?

הרש"ש מתרץ, כגון שזרק את הדם בצמצום עם השקיעה. ועתה, אם היו מונים יום ולילה משעת הזאה, היה לו לתת יום המחרת תחת יום המליקה, ותהא נאכלת לילה ויום!

השפת אמת מתרץ, על פי דעת תוס' במסכת זבחים [נו א] שאין לינה מועלת בראשו של מזבח, כלומר, שאם העלה הדם למזבח ולא הזה, לא נפסל הדם בלינה, ומזה למחרתו. ועתה אם היו מונין יום ולילה משעת הזריקה, מונה יום ולילה ממחרתו, ובאה המשנה ללמדנו שמונה מהמליקה, ולא ממחרתו.

אך, כתב, שלא מסתבר שיהיה נשאר הדם כל הלילה בתוך העוף, שיהיה ראוי להזות למחר.

225. כתב התוס' יום טוב, הא דלא אמרה המשנה שנפסלה ב"יוצא", כי משנתנו היא אליבא דרבי עקיבא, כמבואר בגמרא, הסובר לעיל [ז ב] זריקה מועלת ליוצא. לפיכך, לא ברור שיפסל ביוצא.

[ולדעת המיוחס לרש"י, לעיל הערה 219 שלרבי עקיבא לא מועילה הזריקה להתיר פסול יוצא באכילה, לא מתורצת קושיית התוס' יום טוב, שמכל מקום, לפני המליקה אין עליה איסור אכילת יוצא, ולאחריה הוכשרה לאיסור אכילת יוצא. ולמה לא אמרה המשנה "וליוצא"].

הנוגע באב, נעשה ראשון לטומאה, והנוגע בראשון, נעשה שני. הנוגע בשני, נעשה שלישי. והנוגע בשלישי, נעשה רביעי.

כל דרגות הטומאה מראשון לטומאה ולמטה, נקראים "תולדות הטומאה" או "ולד הטומאה".

שני לטומאה שנגע באוכלים ומשקים, אם הם היו חולין, אין הוא מטמא אותם לעשותם שלישי. אך אם הם היו תרומה, נעשית התרומה שלישי לטומאה. ומכל מקום, התרומה אינה "נטמאת", ולכן אינה מטמאה את הנוגע בה, אלא היא רק "נפסלת", והיינו, שאסור לכהנים לאוכלה.

שני שנגע בבשר קודש, הרי הוא "מטמא" את בשר הקודש, ועושה אותו שלישי לטומאה, והרי הוא פוסל את בשר הקודש הנוגע בו, לעשותו רביעי בקודש. אך הרביעי בקודש לא "נטמא", אלא רק "נפסל".

במשנתנו נאמר שטבול יום "פוסל" את הקודש, ולא נאמר "מטמא" את הקודש. ומוכח, שהתנא של המשנה סובר שטבול יום אינו "מטמא" בשר קודש לעשותו שלישי, והבשר שנגע בו הטבול יום אינו מטמא בשר קודש הנוגע בו.

והחידוש הוא: למרות שטבול יום "פוסל" את התרומה מן התורה, (228) כמו שנאמר [ויקרא כב וז] "נפש אשר תגע בו [באחד

הזזה [והיא במקום זריקה] דמה, חייבין עליה (226) משום פגול נותר וטמא, ואין בה מעילה (227), כמבואר בפרק הקודם.

גמרא:

הגמרא דנה במה שאמרה המשנה שבשר קרבן נפסל ב"טבול יום". דהיינו, אם נגע בו מי שכבר טבל לטומאתו אך עדיין לא העריב שמשו.

הגמרא מביאה שלש דעות של תנאים, שנחלקו איזה דרגת טומאה יש ל"טבול יום".

דרגות הטומאה, נחלקו לאבות ולתולדות. וכמו כן נחלקו ל"טמא" ול"פסול" [טמא נקרא דבר טמא שבכוחו להעביר את הטומאה הלאה, ואילו פסול נקרא דבר שאינו מעביר את הטומאה הלאה, אלא רק הוא טמא].

אבי אבות הטומאה, הוא המת.

אב הטומאה הוא אדם או כלי שנגע במת. וכמו כן השרץ, הנבלה, הזב הזבה ודומיהם נחשבים לאב הטומאה. כל אלו הם "אבות" הטומאה, ומהם מסתעפים "תולדות".

אב הטומאה מטמא אדם וכלים, אוכלים ומשקים, ואילו ולד הטומאה מטמא רק אוכלים ומשקים אך לא אדם וכלים.

226. גירסת השיטה מקובצת.

המשנה בין בשר לאימורין. תוס' יום טוב בשם הרמב"ם בפירושו המשנה.

228. עיין היטב רש"ש בהגהתו על המיוחס לרש"י [עמוד ב ד"ה ולרבי מאיר]. ופשוט הוא

227. חטאת העוף כולה לאכילת כהנים, ואין בה אימורין הנקטרים במזבח, לכן לא חילקה

תחלה לקודש, יש לו דין "ראשון לטומאה" כח-ב לגבי קודש⁽²²⁹⁾. ואם נגע בבשר קודש, עושה אותו שני, והבשר שנגע בבשר נעשה שלישי, ושלישי רביעי.

רבי מאיר אומר: טבול יום שנגע בקודש, מטמא את הקודש, ובשר שנגע בבשר נפסל, ופוסל את התרומה, אם נגע טבול יום בתרומה, פסלו בלבד. דהיינו שיש לו דין "שני לטומאה".

וחכמים אומרים: כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואוכלי [מאכלי] תרומה, ואינו מטמאם, כך הוא פוסל משקה קדש ואוכלי קדש. כמבואר, שטבול יום פוסל את התרומה, מפסוק הנ"ל, ובכל זאת אינו נעשה שני [כדעת רבי מאיר] לטמא קודש, אלא לפסלו בלבד, וכל שכן שאינו נעשה ראשון [כדעת אבא שאול].

ומשנתנו נשנית כדעת חכמים.

ודחינן: **אמר רבא:** אמנם, כל התנאים מודים לחכמים, שמן התורה, טבול יום פוסל ואינו מטמא, אלא שאבא שאול ורבי מאיר סוברים, שרבנן הוסיפו לו בדרגת הטומאה, לגבי קדשים, מרוב "מעלת" קדשים, כלומר, מגודל הצורך ליוזרה בטהרתם.

איזו דרגת טומאה הוסיפו לו רבנן? לדעת אבא שאול, מעלה עשו בקדשים, הילכך, שוינהו רבנן, עשו חכמים, לטבול יום בראשון. לרבי מאיר, עשוהו כאוכל [מאכל]

מן הטמאים האמורים שם], וטמאה עד הערב, ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים. ובא השמש, וטהר, ואחר יאכל מן הקדשים". ופירשו חז"ל שהכתוב מדבר בתרומה, ומלמד שטבול יום פוסל במגעו את התרומה.

ולכאורה, אם הטבול יום פוסל את התרומה, הרי בהכרח שהוא בדרגת שני לטומאה, והיה צריך לטמא את הקודש, לעשותו שלישי לטומאה, שבכוחו לעשות רביעי לטומאה. ובכל זאת, אם נגע בקודש, אינו מטמאו [כשאר שני לטומאה הנוגע בקודש], אלא "פוסלו" בלבד. ולכן, בשר קודש אשר יגע בבשר קודש שנגע בו הטבול יום, לא יפסל כשאר רביעי בקודש.

ונמצא שלפי דעה זו, טבול יום הוא שני לגבי תרומה, ושלישי לגבי קודש.

קתני שנינו במשנתנו: נמלקה הוכשרה "ליפסל" בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלילה.

ויש לדייק: **ליפסל, אין,** בשר קודש שנגע בו הטבול יום יפסל, אבל לטמויי, לא, הבשר שנגע בו לא יטמא בשר קודש אחר,

מוכה, שמתניתין מני, משנתו של מי היא? רבנן היא, ולא אליבא דשאר תנאים.

דתינא שנינו ברייתא: אבא שאול אומר: טבול יום

בכמה מקומות בש"ס.

קודש, ולגבי תרומה מודה שדינו כשני שפוסל ואינו מטמא. עיין היטיב במסכת סוטה [כט ב].

229. אבא שאול סובר שנעשה ראשון רק לגבי